

Jordemødre i Sønderjylland/hertugdømmerne m.m.

Oversigt samlet af Magne Juhl i 2015 ud fra afskrift af jordemodereksamensprotokollen fra København fra 1739 til 1920.

Der er ikke foretaget nogen undersøgelse af oplysninger i en tilsvarende protokol fra Kiel, hvor der ifølge "Sønderjylland A – Å" side 361 i 1805 blev oprettet en jordemoderskole. Hertugdømmet (Hertugdømmerne?) blev i 1800-tallet opdelt i 500 jordemoderdistrikter. I 1920 fik alle autoriserede jordemødre umiddelbart tilladelse til at fortsætte deres arbejde i Danmark.

Tidligere var der dog også en jordemoderskole i Flensborg (se side II94 i Danmarks Jordemødre og nedenfor).

Oplysninger fra bogen "Danmarks Jordemødre" er markeret med Da.Jo og sidetal. Stavemåden er så vidt muligt bibeholdt.

Bogen "Danmarks Jordemødre" udgivet og redigeret af W. Nellemose er udgivet i 1935. I bogens afsnit III er for hvert amt omtale af jordemødre. Fra side III99 er omtale af de sønderjyske kredsforeninger opdelt efter de 4 daværende amter.

De fleste af de jordemødre, der er nævnt med levnedbeskrivelse, er uddannet i Kiel. Oplysningerne kan eventuelt senere indføres i nedenstående liste.

I bogens afsnit II er fra side II94 oplysninger om jordemoderstanden i de sønderjyske landsdele beskrevet af amtslæge H. Lausten-Thomsen. Han fortæller blandt andet om jordemoderskolen i Flensborg fra 1765.

Det skal bemærkes, at der kan være tvivl om, hvorvidt en kvinde er fra Ribe amt eller Sønderjylland, idet de kongerigske enklaver eksisterede før 1864. Nogle fra det nuværende Sønderjylland, er derfor registreret som værende fra Ribe amt.

F.eks. nr. 12 fra Gram angaves at være fra Ribe amt, og tilsvarende med dem fra Rømø, som er medtaget her. Nummer 19 fra Ballum er også medtaget her.

Se også Mariane Hartz født Sørensen fra Øster-Hjerting pr. Gram, nævnt på listen her mellem nr. 58 og 59, men medregnes til Ribe amt.

Og Ellen Marie Andersen fra Ærø, nævnt mellem nr. 63 og 64 her, idet Ærø senere kom under Svendborg amt.

To personer, der var fra København og rejste til Altona, vil også blive nævnt her. Se nr. 76 og 77 nedenfor.

Med eksamen fra jordemoderskolen i København:

1, Eksamen 14.4.1790: Mette Marie Schlaven fra Holstein fra Appenrade. Alle fandtes bekvemme.

2, Eksamen 2.9.1791: Mallene Jørgens Michelsens fra Ballegaard. Alle fandtes duelige.

(Det må tages med forbehold, om hun er fra Ballegaard på Als, idet der flere steder i landet er en lokalitet med det navn).

3, Eksamen 15.10.1802: Ane Mette Traulsen, Bondekone af Skyllebøl/Styllebøl af Godset Roest i det Slesvigske.

Alle var meget duelige. Hun udmærkede sig.

4, Eksamen 18.4.1803: Enken Magdalene Borneman fra Tøndern i Holsteen (det må være Slesvig).

Alle fandtes duelige. Hun udmærkede sig.

5, Eksamen 20.4.1805: Cathrine Margrethe Sophie Bruhn, Tømmersvend Nicolai Hendrik Bechers Kone fra Godset Altenhof i Holsteen.

Alle fandtes duelige. Hun udmærkede sig.

6, Eksamen 22.10.1806: Enken Lisette Salomon, født Samson, fra Kiel i Holsteen (af den jødiske Nation).

Alle fandtes duelige. Hun udmærkede sig.

7, Eksamen 27.4.1811: Ane Christine Lunge, Sadelmagermester Johan Friderik Wurmstrups Kone af Sønderborg.

Alle fandtes duelige. Hun udmærkede sig.

8, Eksamen 28.10.1811: An Marie Hundrup, Skrædermester Friderik Wilhelm Teschs Kone af Flensborg Bye.

Alle fandtes duelige. Hun udmærkede sig.

9, Eksamen 28.10.1812: Ane Cathrine PedersD, Inderste Jens Christensens Kone, af Schoubye paa Augustenborg.

Alle fandtes duelige.

10, Eksamen 27.4.1814: Ane Cathrine NielsD, Møllersvend Lorenz Hansen Kiærs Kone, af Ballum Bye og Sogn, Ribe Stift.

Alle fandtes duelige.

11, Eksamen 29.10.1814: Cecilie Schmidt, Kleismed Hans Tyrols Kone, fra Sønderborg paa Øen Als.

Alle fandtes duelige.

12, Eksamen 27.4.1818: Ane Christine Sophie Thomsen, Herregaards-Vægter Frands Madsens Kone, Gram Bye i Ribe Amt.

Alle fandtes duelige.

13, 30.11.1818: Christiane Marie Wittrock fød Zarhnt?? fra Heiligenhafen. Som formedelst Sygdom var forhindret fra at møde d. 30 Octobr sidst tilligemed de øvrige examinerede Giordemødre.

Foranførte Gjordemoder befandtes duelig til at forestaae et Gjordemoder-Embede.

14, 30.10.1826: Efter at disse nysnævnt Koner vare examinerede fremstillede sig Mdm Sophia Augusta Wilhelmina Grøndt, født Runge fra Altona.

Hun har været underviist af Professor, Ridder W. Nissen, Physicus i Altona i 6 Maaneder dette Aar i Jordemoder-Instituttet i Altona, og har der underkastet sig Examen, ved hvilken hun har bestaaet "fortrinlig godt", hvilket alt erfarede af det skriftlige Attestats fra Professor Nissen, som hun fremlagde for undertegnede Kommission. I de sidste 3 Maaneder har hun opholdt sig i den Kongelige Fødsels-Stiftelse her i Staden, og bevaanet Forelæsningerne for Læredøtterne, samt viist Prøver paa Øvelser i de til Jordemødre henhørende Forretninger. Hun begiærede nu at maatte underkaste sig offentlig Examen af Commissionen, for at kunne vorde ansat som Gjordemoder i Altona, hvorhen hun agter at reise tilbage, men da hun ey e det danske Sprog fuldkommen mægtig, bad hun om at maatte examineres paa Tydsk, hvilket Examinatores indvillige. Fornævnte Gjordemoder fandtes særdeles duelig til at forestaae et Gjordemoder-Embede.

15, Eksamen 30.4.1831: Ane Marie Jensen, forhen Proviantforvalter i Eckenførde Christian August Jensens Kone, af Godset Saxtorff ved Eckernførde. Alle fandtes duelige. Hun udmærkede sig.

16, Eksamen 29.10.1836: Mette Magrethe Kall, Bager Peter Brodersens Kone, fra Romøe, Haderslev Amt. Alle fandtes duelige. Hun udmærkede sig.

(Fra 1844 indførtes karakterer).

17, Eksamen 16.5.1846: Ane Margrethe Hansdatter, Huusmand Jørgen Pedersens Hustru, Lindrup, Haderslev Amt. Hun fik første karakter.

18, Eksamen 15.5.1849: Ederdrie? Wandahl. Enke efter Skibsfører? Bender af Rømøe. Hun fik første karakter.

19, Eksamen 26.10.1849: Ane Cathrine Pedersdatter, Lars Clausens Hustru af Ballum Sogn i Ribe Amt. Hun fik første karakter og præmie for god opførsel og flid.

20, Eksamen 28.4.1851: Anne Marie Margrethe, Arbm. Peter Johansens Hustru i Gammelgabe paa Als. Hun fik første karakter.

21, Eksamen 28.10.1851: Inger Boysen, Bondekarl Mathias Petersens Hustru i Maugstrup i Haderslev Amt. Hun fik første karakter.

22, Eksamen 29.10.1852: Dorthea Christine Christensdatter, gift m Nis Nielsen Gram paa Nustrupmark, Haderslev Amt.

Hun fik første karakter.

23, Eksamen 28.4.1853: Ane Marie Møller, Skrædder Holms Hustru i Skjærbæk, Haderslev Amt.

Hun fik første karakter.

24, Eksamen 27.10.1853: Inger Marie Pedersen født Mortensen fra Bevtoft, Haderslev Amt.

Hun fik første karakter.

25, Eksamen 29.10.1853: Ane Elisabeth Hansen, gift med Skrædder Hans Jørgen Hansen i Varnæs, Aabenraa Amt.

Hun fik første karakter.

26, Eksamen 31.10.1853: Margrethe Louise Thystrup. Enke efter Huusmand Jespersen i Steppinge, Haderslev Amt.

Hun fik første karakter.

27, Eksamen 31.10.1853: Karen Kirstinine Christensdatter, Enke efter Væver Christen Tordsen? i Høyer, Ribe Amt (må være Tønder amt).

Hun fik første karakter.

28, Eksamen 1.5.1854: Kirsten Pedersen, Huusmand Lars Pedersens Hustru i Stendrup, Haderslev Amt.

Hun fik første karakter.

29, Eksamen 1.5.1854: Caroline Petersen, Enke efter Styrmand Petersen, paa Rømøe, Ribe Amt.

Hun fik første karakter.

30, Eksamen 3.5. 1854: Cathrine Marie Christensen. Enke efter Arbejdsmand Christensen i Ansted, Haderslev Amt.

Hun fik anden karakter.

31, Eksamen 30.10.1854: Kirstine Petersen, Kaadner Bertel Petersens Hustru, Vesterterp, Nørrelygum, Haderslev Amt.

Hun fik første karakter.

32, Eksamen 30.10.1854: Margrethe Thiel, Sømand Jørgen Thiels Hustru i Flensborg.

Hun fik første karakter.

33, Eksamen 31.10.1854: Anna Schrøder, Skrædder Schrøders Hustru fra Aabenraa.

Hun fik første karakter.

34, Eksamen 2.4.1855: Hanne Marie Petersen født Jacobsen, Snedkersv. Petersens Hustru i Løgumkloster, Tønder Amt.
Hun fik anden karakter.

35, Eksamen 27.4.1855: Ane Marie Petersen, født Nielsen, Tjenestekarl Petersens Hustru i Ørsted, Haderslev Amt.
Hun fik første karakter.

36, Eksamen 28.4.1855: Kirstine Marie Schmidt, Huusmand Schmidts Hustru i Jedstrup, Tandslet Sogn paa Als.
Hun fik anden karakter.

37, Eksamen 29.10.1855: Cornele Christine Møller, Skomager Møllers Hustru paa Rømøe, Ribe Amt.
Hun fik første karakter.

38, Eksamen 31.10.1855: Kathrine Magdalene Mathiesen, Skrædder Mathisens Hustru i Tønder, Tønder Amt.
Hun fik første karakter.

39, Eksamen 31.10.1855: Ane Louise Johanne Pedersen, Skomager Pedersens Hustru i Slesvig.
Hun fik første karakter.

40, Eksamen 29.4.1856: Hanne Marie Bertelsen, Huusmand Bertelsens Hustru i Maugstrup, Haderslev Amt.
Hun fik første karakter.

41, Eksamen 29.4.1856: Ane Marie Lorentzen, Avlskarl Lorentzens Hustru i Styrtom, Aapenrade Amt (sådan står der).
Hun fik første karakter.

42, Eksamen 31.10.1856: Ellen Hansen født Petersen gift med ? Hansen i Maugstrup, Haderslev amt.
Hun fik anden karakter.

43, Eksamen 31.10.1856: Ane Marie Joosten, gift m. Steenhugger Joosten i Guderup, Aabenraa Amt.
Hun fik anden karakter.

44, Eksamen 27.4.1857: Chrestine Taysen. Enke efter Skibstømrer Taysen i Aabenraa.
Hun fik første karakter.

45, Eksamen 26.4.1858: Mette Cathrine Schmidt, Kaadner Schmidts Hustru i Havetoft, Gottorp Amt.
Hun fik første karakter.

46, Eksamen 1.11.1858: Anna Christine Nielsen, gift med Arbejdsm. Nielsen i Lysabild, Sønderborg Amt.

Hun fik første karakter.

47, Eksamen 1.11.1858: Magdalene Jensen født Lorenzen, gift m Peter Jensen i Rorkiær i Tønde Amt.

Hun fik første karakter.

48, Eksamen 29.4.1859: Margrethe Marie Anersen f. Jessen, gift m. Snedker Andersen I Taekelsbøl, Tønder Amt.

Hun fik første karakter.

49, Eksamen 30.4.1859: Frederikke Renschell f. Cølln, gift m. Skrædder Renschell i Sellerstedt?, Slesvig Amt.

Hun fik anden karakter.

50, Eksamen 26.10.1859: Cathrine Kirstine Olesen f. Jeppe, Arbejdsm. Olsens Hustru i Adserballekov, Sønderborg Amt.

Hun fik første karakter og præmie for ”Flid og god Conduite”.

51, Eksamen 28.10.1859: Maren Jørgensen Schouby, Indsidder Schoubys Hustru i Veistrup, Haderslev Amt.

Hun fik anden karakter.

52, Eksamen 1.5.1860: Anna Marie Lorentzen f. Lorentzen, gift m. Arbejdsmand Lorentzen i Vejlbj/Vesby?, Flensborg Amt.

Hun fik første karakter.

53, Eksamen 27.10.1860: Caroline Bock f. Andersen, gift m. Indsidder bock i Skads Sogn, Tønder Amt.

Hun fik anden karakter.

54, Eksamen 29.10.1860: Ellen Kirstine Kalhauge f. Bruun, gift m. Arbejdsm. Hansen i Kalhauge i Haderslev Amt.

Hun fik anden karakter, og der tilføjedes: ”Af hvilke Nr. 2 (hende) endnu i nogen Tid burde forblive i Stiftelsen for at vinde mere praktisk Sikkerhed”.

55, Eksamen 30.10.1860: Sophie Christine Felstedt f. Bertelsen, gift med Snedker Felstedt i Tapsuhr, Haderslev Amt.

Hun fik første karakter.

56, Eksamen 4.5.1861: Marie Kirstine Mathiesen f. Koch, gift med Hans Mathiesen, Ulkebølle paa Als.

Hun fik første karakter.

57, Eksamen 4.5.1861: Cathrine Marie Nielsen f. Van der Wahl, gift med Smedesvend Nielsen i Flensborg.
Hun fik første karakter.

58, Eksamen 29.10.1861: Ane Marie Petersen f. Jacobsen, gift med Indsidder Petersen i Kjestrup, Haderslev Amt.
Hun fik første karakter.

(Tælles under Ribe amt: Eksamen 29.10.1861, Mariane Hartz f. Sørensen, gift med Snedker Hartz I Øster-Hjerting, Ribe Amt.
Hun havde ifølge ansøgningerne tidligere søgt om optagelse på skolen via Haderslev amt, men blev optaget efter ansøgning via Ribe amt. Øster Hjerting var pr. Gram).

59, Eksamen 31.10.1861: Frederikke Elise Gilster f. Frederiksen, gift med ?? Gilster i Løit, Aabenraa Amt.
Hun fik anden karakter.

60, Eksamen 31.10.1861: Chrestine Margrethe Schaffer f. Georgsen, gift med Arbejdsmand Schaffer i Melby Sogn, Flensborg Amt.
Hun fik første karakter.

61, Eksamen 28.4.1862: Ane Helene Schultz f. Andresen, Enke efter Skipper Schultz fra Aabenraa.
Hun fik første karakter.

62, Eksamen 28.4.1862: Mariane Frandsen Linnet f. Hansen, gift med Arbejdsmand Linnet i Brunde, Aabenraa.
Hun fik første karakter.

63, Eksamen 29.4.1862: Birgitte Cathrine Adsbøll f. Nielsen, gift med Lars Adsbøll i Magstrup, Haderslev Amt.
Hun fik anden karakter.

(Eksamen 29.4.1863: Ellen Marie Andersen, gift med Arbejdsmand Andersen i Breininge paa Ærø, Haderslev Amt.
Hun fik første karakter. Hun regnes som værende fra Svendborg amt, som Ærø senere kom til).

64, Eksamen 28.4.1863: Nissine Lauritzen f. Høffner, gift med ?? Lauritzen i Haderslev, Haderslev Amt.
Hun fik første karakter.

65, Eksamen 2.5.1863: Ane Kirstine Lorenzen f. Hansen, gift med Anders Lorenzen i Øster Højst, Tønder Amt.
Hun fik første karakter.

66, Eksamen 30.10.1863: Cathrine Margrethe Petersen f. Clausen, gift med Soldat Petersen i Havetofte, Flensborg Amt.
Hun fik første karakter.

67, Eksamen 30.10.1863: Ane Marie Lausen f. Petersen, gift med Møllesvend Lausen i Havervad, Haderslev Amt.
Hun fik anden karakter.

68 Eksamen 2.11.1863: Marie Elisabeth Hansen f. Boisen, gift med Dagleier Hansen i Hammelev, Haderslev Amt.
Hun fik første karakter.

69, Eksamen 29.4.1864: Marie Cathrine Bertelsen f. Lund, gift med Kromand Bertelsen i Skærbæk, Haderslev Amt.
Hun fik første karakter.

70, Eksamen 2.5.1864: Mette Kirstine Petersen født Hildebrandt, gift med Sømmand Petersen i Graasten, Haderslev Amt.
Hun fik første karakter.

71, Eksamen 3.5.1864: Karen Tollesen? Møller f. Kragh, gift med ?mager Møller i Haderslev, Haderslev Amt.
Hun fik første karakter.

72, Eksamen 3.5.1864: Ane Marie Christensen f. Eriksen, gift med Skomager Christensen i Avnbøl, Sønderborg Amt.
Hun fik første karakter.

73, Eksamen 4.5.1865: Marie Christine Kolstrup f. Carstensen, gift med Peter Kolstrup i Ja?, Tønder Amt.
Hun fik anden karakter.

74, Eksamen 29.5.1869: Marie Augustesen f. Nielsen, gift med Møllesvend Aug. , Loit, Slesvig.
Hun fik første karakter.

75, Eksamen 24.9.1920: Dorthea Christiansen f. Riggelsen. Enke efter Karetmager X), Haderslev Amt.
Hun fik anden karakter.
Tilføjet: X) Den første sønderjyske Jordemoder efter Genforeningen.

Om de 75 jordemødre med eksamen fra København

Tidspunkt for uddannelse.

De første 17 er uddannet før den første slesvigske krig.

Nr. 18 – 72, eller i alt 54 er uddannet fra 1849 til og med 1864.

Efter 1864 er uddannet to kort efter krigen 1864 (i 1865 og 1869, og derpå ingen før efter genforeningen, hvor nr. 75 i eksamensprotokollen fremhæves som den første sønderjyske jordemoder efter genforeningen.

Karaktergivning eller udmærkelse.

Før 1844 blev ikke givet karakter, men nogle fik udmærkelse:

Af de 16 udmærkede følgende sig: nr. 3+4+5+6+7+8+15+16, altså 8 af 16.

Af de 59 fra 1844 og frem fik 45 første karakter.

Anden karakter fik følgende 14: (nr. 30+34+36+42+43+49+51+53+54
+59+63+67+73+75)

En med anden karakter blev anbefalet at blive lidt længere på skolen (nr.54).

To af de 75 fik præmie (sådanne udleveredes først fra 1844):

Nr. 19 fik præmie for god opførsel og flid i 1849.

Nr. 50 fik præmie for ”flid og god conduite” i 1859.

Om ægteskabelig stand:

Fordelingen er følgende:

Gift 60

Enker 10 (nr. 4+6+18+26+27+29+30+44+61+75)

Uoplyst 5 (nr. 1+2+13+14+24)

Der er ikke nogen, som nævnes som ugifte, skilte eller separerede.

Fra Godser

Tre synes at være fra godser, nemlig

Nr. 3, fra godset Roest i det slesvigske.

Nr. 5, fra godset Altenhof i Holsten.

Nr. 15, fra godset Saxtorff ved Egernførde.

Andre jordemødre med relation til Sønderjylland og Slesvig-Holsten

De to til Altona:

Nr. 76: Bendte Christians Daatter.

Eksamen 23.1.1754. Se mere om hende i Da.Jo. side 55.

Hun blev gift med Johan Georg Nessler, se nr. 77.

Hun var datter af ejeren af huset, hvor den ”gamle” jordemoderskole var i København, Inger Knudsdatter Pedersen.

Nr. 77: Johan Georg (eller Gottfried) Nessler. Han blev kirurg i 1754 og bestod eksamen ved jordemoderkommissionen (se eksamensprotokollen side 86 og Da.Jo. side 55). Han rejste sammen med Bendte Christians Daatter (se nr. 76) til Altona og oprettede en jordemoderskole.

Nr. 78, Johanne Marie Loehr gift Schrøder.

Eksamen i København 30.10.1850. Hun fødtes i Flensborg i ca 1820 og blev gift med skomager Frederik Schrøder i Viborg, hvor hun blev ansat som andenjordemoder i 1853. Se mere under nr. 40 i listen over jordemødre fra Viborg amt.

Nr. 79, Sophie Hanberg.

Hun fik eksamen i Kiel i oktober 1860 med første karakter af professor Litzmann ifølge oplysninger i oversigt over jordemødre i Viborg lægedistrikt 1874 (ligger som bilag i B149-51). Se under nr. 194 i listen over jordemødre fra Viborg amt.

Om den følgende blev jordemoder, er indtil nu uoplyst. Hun søgte om at blive det: Fra Sydvestjyske Museer er modtaget en kopi af ansøgning fra Anna Margrethe Lauesen, der 1.marts 1836 søger om at komme til Kiel for at blive jordemoder. Teksten på højre side af bladet mangler lige som underskrift og afsender, men der er sandsynligvis tale om udtalelse fra den lokale præst

Teksten lyder:

Da Anna Margrethe Lauesen, som bli--- dette Aar, ønsker at komme til Kiel, for der---- Jordemoder, og i denne Henseende af mig har ---- angaaende hendes Stilling og Forhold; sa a ka----- at samme Person, der er født og opdraget ----- af og af meget skikkelige Forældre, stedse har ----- -digt og restskaffent Menneske. Siden 1828 den ----- været gift med Anders Clausen i Stenderup ----bestandig i hæderligt god Ægteskab med ham, og --- til 4 Børn, hvoraf de 3 endnu lever. Hun (anbe)fales til at komme i Betragtning til saadan -----har viist et forstandigt og christsommeligt ---- Østerlinnet den 1ste Martz 1836.